

Svar til Prof. Dr. polit. L. V. Birck.

Af

Prof. Dr. juris **Vinding Kruse.**

Under den offentlige Handling for min Disputats optraadte, som man maaske vil erindre, Prof. Birck som Opponent ex auditorio. Han fremsatte en Række Paastande, som jeg Punkt for Punkt tog op til Behandling og imødegik, uden at han replicerede dertil. Det har derfor unægtelig undret mig en Del nu at se ham gentage paa Tryk uforandret ganske de samme Paastande¹⁾. De bliver ikke rigtigere ved at gentages. Og naar de tilmed ledsages af den Række ubeherskede Udtalelser og Udtryk, der udgør en stor Del af hans »Anmeldelse«, opnaar han ved denne Mangel paa Beherskelse kun at vise, at Slaget er tabt.

Det er som bekendt ikke vanskeligt at reducere en Modstander in absurdum, naar man først tillægger ham en Række mer eller mindre sindssvage Anskuelser, som han aldrig har hævdet. Denne Fremgangsmaade anvender Prof. Birck i stor Udstrækning i sit Angreb paa min Bog. Een Ting turde dog allerede paa Forhaand være tilstrækkelig til at vække Læsernes Mistanke i saa Henseende: hvis jeg virkelig havde hævdet den Samling meningsløse og urimelige Anskuelser, som Prof. Birck præsenterer for Læseren

¹⁾ Nationaløkonomisk Tidsskrift 1914, S. 76 ff.

Svar til Prof. Dr. polit. L. V. Birck.

Af

Prof. Dr. juris **Vinding Kruse.**

Under den offentlige Handling for min Disputats optraadte, som man maaske vil erindre, Prof. Birck som Opponent ex auditorio. Han fremsatte en Række Paastande, som jeg Punkt for Punkt tog op til Behandling og imødegik, uden at han replicerede dertil. Det har derfor unægtelig undret mig en Del nu at se ham gentage paa Tryk uforandret ganske de samme Paastande¹⁾. De bliver ikke rigtigere ved at gentages. Og naar de tilmed ledsages af den Række ubeherskede Udtalelser og Udtryk, der udgør en stor Del af hans »Anmeldelse«, opnaar han ved denne Mangel paa Beherskelse kun at vise, at Slaget er tabt.

Det er som bekendt ikke vanskeligt at reducere en Modstander in absurdum, naar man først tillægger ham en Række mer eller mindre sindssvage Anskuelser, som han aldrig har hævdet. Denne Fremgangsmaade anvender Prof. Birck i stor Udstrækning i sit Angreb paa min Bog. Een Ting turde dog allerede paa Forhaand være tilstrækkelig til at vække Læsernes Mistanke i saa Henseende: hvis jeg virkelig havde hævdet den Samling meningsløse og urimelige Anskuelser, som Prof. Birck præsenterer for Læseren

¹⁾ Nationaløkonomisk Tidsskrift 1914, S. 76 ff.

i sin Anmeldelse, da vilde min Bog absolut ikke være værdig til en Omtale, der fylder 23 Sider i Nationaløkonomisk Tidsskrift!

Hvis jeg her skulde udrede hele det Væv af Misforstaaelser, urigtige Paastande og uklare Tankegange, som disse 23 Sider rummer, maatte jeg lægge Beslag paa mere Taalmodighed fra Læsernes Side, end nævnte Artikel synes mig værd. Nogle Eksempler vil ogsaa være fuldt tilstrækkelige til at belyse denne Art af Polemik.

S. 77 skriver Prof. Birck: »Naar han (undertegnede) skal forklare Lavenes Forfald, kommer han med en Sætning som den, at en ældre Socialøkonomis Anskuelse var den, at de økonomiske Love var Naturlove. Da han nu taler enten om en første Forfaldsperiode i det 16de Aarhundrede eller om Udviklingen i det 18de Aarhundrede, og man ikke kan se hvad han mener, saa vil det vel ikke være for ondskabsfuldt at gøre opmærksom paa, at den daværende Nationaløkonomi, forsaavidt den da eksisterede, var merkantilistisk, og troede paa Statens Indgreb i Produktionen, og at hans Paastand om den ældre Nationaløkonomis Stilling altsaa er gal«.

Man kunde nu for det første næsten fristes til at tro, at Prof. Birck mente, at jeg skulde have hævdet, at Lavenes Fald skyldtes den ældre Socialøkonomis Anskuelse, at de økonomiske Love var Naturlove. Men dette er dog vel antagelig ikke Meningen med den første uklare Sætning. Ganske ufatteligt er det derimod, hvorledes Prof. Birck, naar jeg taler om Socialøkonomer, der har udtalt sig om Aarsagen til Lavenes Fald, min Afhdl. S. 17—18, deraf kan slutte, at jeg mener Socialøkonomer, der levede samtidig med Lavenes Fald, altsaa f. Eks. i det 16de Aarhundrede. Det er det samme som, hvis man vilde slutte, at fordi der findes en historisk Forfatter Troels-Lund, der har skrevet om det 16de Aarhundrede, maa denne Forfatter nødvendigvis have levet i det 16de Aarhundrede!! Prof. Birck tror paa dette Sted, at han er »ondskabsfuld«. Saa slet skal man dog

ikke selv efter hans egne Ord dømme ham. Han er slet ikke ondskabsfuld, han er kun forvirret.

Side 78—79 siger Prof. Birck: »Forfatteren tror, at det engelske Parlaments Indgriben mod Monopoler i Stuart Tiden skyldes en liberal Anskuelse, skønt Sagen er den, at Parlamentet ogsaa var merkantilistisk, og dets Angreb paa de kongelige Monopoler var rettet mod Kongemagtens Forsøg paa gennem disse at gaa uden om Parlamentets Bevillingsret«. Jeg skal blot spørge: hvor har jeg udtalt, at det engelske Parlaments Indgriben mod Monopoler i Stuart Tiden skyldes en liberal Anskuelse? Jeg har tværtimod bestemt fremhævet, at Parlamentet paa denne Tid ikke i og for sig havde noget mod Monopoler og Privilegier, men at, naar det i stadig stigende Grad bekæmpede disse, var det, fordi de gaves af Kronen, og at Kampen om Monopolerne derfor i Virkeligheden var en Kamp for og imod Selvstyret (se min Afhdl. S. 28—29).

Side 78 siger Prof. Birck endvidere: »Forfatteren mangler Forstaaelsen af det centrale i Statsmagtens Holdning overfor Lavene c. 1600: i og for sig var man godt tilfreds med Lavene, fordi man ønskede Borgerne hver i sin Baas, og man var Modstander af en unfair Konkurrence, men man satte den Grænse for Lavene, at de ikke maatte misbruge deres Magt økonomisk o. s. v.«. Denne er en af de mærkeligste Udtalelser i Anmeldelsen. Forholdet er nemlig faktisk dette, at jeg netop selv udtrykkelig har fremhævet, at Statsmagten paa det anførte Tidspunkt slet ikke var fiendtlig stemt mod Lavene som saadanne, men kun ønskede at fjerne dets Misbrug (se min Afhdl. S. 12—16, 28). Man faar her som andre Steder det uhyggelige Indtryk, at Anmelderen slet ikke rigtig har læst den Bog, som han angriber, eller i sin Ophidselse er bleven i den Grad konfus, at han ikke længer formaar at læse indenad. Mærkelig i denne Henseende er ogsaa en Bemærkning af Anmelderen S. 78 nederst om, at jeg skulde have hævdet, at naar man c.

1600 skred ind mod Lavene, var det fordi de gjorde sig skyldige i conspiracy! Det faktiske Forhold er her det, at jeg ikke et eneste Sted i min Bog har sat Lavene i Forbindelse med conspiracy Reglen. Jeg har tværtimod sat et skarpt Skel mellem disse to Ting ved at henvise Conspiracylærens Udvikling og dens stigende Betydning for Erhvervslivets Kamp til 2. Afsnit, til de senere Tiders Trust- og Fagforeningsbevægelse, og ikke til 1. Afsnit, den egenlige Lavetid, da Conspiracylæren havde et meget begrænset, nemlig processuelt og statsretligt Omraade.

S. 79 siger Anmelderen, at jeg bruger »et saa barnligt Udtryk som at Haandværkerne benyttede sig af Ulykkerne i Middelalderen i det fjortende Aarhundrede til at skrue Arbejdslønnen i Vejret, og at man derfor skred ind mod dem. Han (undertegnede) ved ikke rigtig, hvad der virkelig skete, at den sorte Død bortrev Halvdelen af Englands Befolkning, at den gjorde Arbejdet til en sjælden Vare o. s. v.«. Det anførte barnlige Udtryk findes ligeledes kun i Anmelderens Fantasi; i min Bog staar det ikke. Jeg har aldeles ikke talt om »Ulykkerne i Middelalderen i det 14de Aarhundrede«, men har, hvad dette Aarhundrede angaar, kun fremhævet en ganske bestemt Ulykke, nemlig netop den sorte Død, og den Stigning af Arbejdslønnen, der blev en Følge af den ved Pesten fremkaldte Nødstilstand; min Afhdl. S. 13; og jeg har ovenikøbet paa selv samme Side udtrykkelig udtalt, at det var det ringe Tilbud af Arbejdskraft, der i saadanne Nødstilstande fik Arbejdslønnen til at stige.

Endvidere vil ingen forstandig Læser være i Tvivl om, at naar jeg Side 77 siger, at Arbejdsgiverne ogsaa har maattet organisere sig til en anden Side, nemlig overfor Forbrugerne (og ikke, som Anmelderen tillægger mig: med, hvilket vel skal være mod Forbrugerne), er hermed ikke sagt nogetsomhelst i Retning af, at Forbrugerne skulde anvende nogen Tvang mod Arbejdsgiverne, mod Producenterne (Anmeldelsen S. 80), men det ganske naturlige, at Producenterne har maattet danne

Karteller eller Truster i deres Interessers Kollision med Forbrugernes Interesser, en Kollision, der i den frie Konkurrence løses for ensidig i Forbrugernes Favør. Naar jeg istedenfor en saadan nærmere Beskrivelse har brugt det korte Udtryk: overfor Forbrugerne, ligger det udelukkende i en naturlig Skyhed for at udtvære Fremstillingen med Selvfølgeligheder. Al god Stil turde netop, i ikke ringe Grad, bestaa i at underforstaa Selvfølgeligheder.

Side 77 bebrejder Prof. Birck mig Ubestemthed i Tidsangivelser, og anfører som oplysende Eksempel min Sætning om, at det engelske Lavsvæsen forfaldt i det 16de, 17de og 18de Aarhundrede. Jeg skal nu ikke opholde mig over, at der her atter foreligger en af de sædvanlige Birck'ske Unøjagtigheder, idet jeg ikke har sagt: det 16de, 17de og 18de Aarhundrede, men i det 16de, 17de og Begyndelsen (eller første Halvdel) af det 18de Aarhundrede (min Afhdl. S. 31, 36—37, 52). Men dette er mere underordnet; det væsentlige derimod er, at Bebrejdelsen i det hele er fuldstændig ugrundet; atter paa dette Sted viser Prof. Bircks Indvending kun at han aldeles ikke kender den Bog, han angriber. I min Afhdl. S. 33 ff. har jeg nemlig indgaaende paavist, at Lavene i England ingenlunde — som paa Fastlandet — retslig opløses i et bestemt Aar eller i en kort, bestemt afgrænset Aarrække, men at de opløses i de forskellige Byer til højst forskellige Tider, i nogle Byer i Løbet af det 16de Aarhundrede, i andre Byer i Løbet af det 17de Aarhundrede (f. Eks. Chester, Shrewsbury), atter andre i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede (f. Eks. Bristol, Norwich, Leeds). Det er altsaa ganske simpelt umuligt at angive Perioden for Lavenes Opløsning i England bestemtere end jeg har gjort, altsaa i Løbet af det 16de, 17de og første Halvdel af det 18de Aarhundrede.

— Saa vidt om Prof. Birck's Mangel paa Kendskab til det Værk, han angriber. Herefter skal jeg gaa over

til at belyse Soliditeten af Prof. Birck's Viden ogsaa i andre Retninger. Prof. Birck optræder jo i Anmeldelsen som en meget overlegen Socialhistoriker med de sikreste og mest affejende Domme. Man skulde saaledes efter hans kategoriske Udtalelser om de engelske Lavs Historie tro, at han maatte sidde inde med en overmaade grundig og selvstændig Viden til dette Emne. Han siger saaledes, at Kronens Konfiskation af Lavsgodset under Henrik den VIII. i Virkeligheden skadede Lavene saa meget, at der kun blev nogle ganske enkelte større Lav tilbage — medens jeg i min Afhandling har skrevet, at nogen væsentlig og varig Skade tilføjede denne Konfiskation ikke Lavene (S. 11). Prof. Birck er her aabenbart ganske uvidende om, at den gamle Anskuelse, at Konfiskationen ødelagde de engelske Lav, forlængst er opgivet, idet nyere historiske Undersøgelser har lagt for Dagen, at Konfiskationen hverken havde til Hensigt og ej heller fik til Virkning at ramme Lavene. Hovedkonfiskationsloven i Relation til Lavene var ikke Henrik den VIII's Lov af 1545, men Edward den VI's Lov af 1547, 1 Edw. 6. c. 14, og denne Lov undtog udtrykkelig Lavene og den almindelige Lavsformue fra Konfiskationen og inddrog kun de Dele af Lavenes Formue, der udelukkende var helliget religiøse Formaal. Og at denne Konfiskation vel var en haard Form for Beskatning, men ingenlunde knækkede Lavene, derom har vi nu tilstrækkelige Vidnesbyrd fra den efter Lovens følgende Tid. Vi ser efter Lovens Tid, 1547, Lavene leve og virke i alle Dele af Riget, og vi ser dem endog stadig faa Fornyelse af deres Privilegier. Jeg kan herom ganske henvise til Ashley's og Kramer's Undersøgelser, jfr. min Afhdl. S. 11—12.

Efter saaledes at have behandlet Konfiskationslovene, tager Prof. Birck fat paa Elizabeth's Lov af 1563. I Anledning af denne Lovs Art. 26—27 om 7 Aars Læretid paastaar han, at jeg viser Mangel paa Kendskab til Sagens Sammenhæng, naar jeg tror, at Bestemmelsen om 7 Aars Læretid var vedføjet for at glæde Lavene.

»Det er en meget gammel Bestemmelse, der er givet for at hindre Landarbejderen i at gaa ind til Byerne, for at drive Haandværk«. (Anmeldelsen S. 79). Hertil skal jeg bemærke, at jeg aldeles ikke har paastaaet, at det eneste legislative Motiv for Reglen om 7 Aars Læretid var Hensynet til Lavenes Interesser. Hvad jeg har hævdet, er kun, at denne Regel i hvert Fald ikke var et fjendtligt Skridt rettet mod Lavene, men tværtimod meget vel var forenelig med Lavsmestrenes Interesser (min Afhdl. S. 15—16). Og dette har jeg dokumenteret. Om Bestemmelsen tillige har været dikteret af Agrarinteresser, har ligget ganske udenfor min Afhandlings Opgave at undersøge. Min Opgave var det selvfølgelig kun at undersøge Bestemmelsen i Relation til Lavene. Men hvad man end vil mene om dette Agrarmotiv, er det i hvert Fald givet, at kun Mangel paa Kendskab til det foreliggende historiske Materiale kan føre til at hævde, at 7 Aars Reglen alene var dikteret af dette Motiv.

Overfor min Bemærkning om, at de middelalderlige Retsregler paa Erhvervslivets Omraade viste sig uforenelige med den nye industrielle, økonomiske og sociale Udvikling i det 18de og 19de Aarhundrede, indvender Prof. Birck, at det ikke var de middelalderlige, men derimod den senere Tids merkantilistiske Regler, der var uforenelige med det nye Erhvervsliv. (Anmeldelsen S. 83). Hertil skal jeg bemærke: den middelalderlige Retsordning paa Erhvervslivets Omraade bestod, forsaavidt den her kommer i Betragtning, væsenlig af 2 Elementer eller Sider: I. Lavsmo­no­polet og Lavsordningens talrige, detaillerede Retsregler, II. de centrale eller kommunale Autoriteters Indgriben til Fastsættelse af Varepriser og Arbejds­løn. Begge disse Elementer findes i fuld Udvikling i Middelalderen, længe før Merkantilismens Opstaaen; og begge Dele viste sig efterhaanden uforenelige med de sammensatte økonomiske og sociale Forhold, som den nye industrielle Udvikling i det 18de og 19de Aarhundrede havde frembragt.

Hvad særlig Prisfastsættelser, d. v. s. Lovgivningens eller Myndighedernes Fastsættelse af fair og rimelige Priser paa Varer og Præstationer angaar, udbreder Prof. Birck sig paa flere Sider, bebrejder mig, at jeg ikke har taget tilstrækkeligt Hensyn hertil, hævder, at jeg burde have fremhævet den nyere Jernbanelovgivning, belærer mig overlegent om, at Regler om fair og rimelig Pris er ældre end common law, at de allerede findes i kanonisk Ret o. s. v. Jeg skal her betro Prof. Birck, at Regler om fair og rimelig Pris er meget ældre end kanonisk Ret; de gaar tilbage til den allerældste Oldtid; de findes allerede i Hammurabi's Lovbog, er altsaa overhovedet saa gamle som menneskelig Samfund og Lovgivning. De har til de forskellige Tider spillet en meget forskellig Rolle. I Middelalderen var Samfundets Indgriben i Prisforholdene meget betydelig, hvad jeg udtrykkelig har fremhævet i min Afhandling (se S. 22—26). I de nyere Tider er de derimod i de fleste Lande væsenlig indskrænket til koncessionerede Virksomheder; og i Stater, hvor Jernbanerne ikke er Statsejendom, som f. Eks. England og Amerika, har naturligvis Jernbanelovgivningen med dens Forsøg paa at sikre rimelige Fragter, en særlig interesse. Dette har jeg i min Afhandling lige berørt (se S. 257, Note 3), men har iøvrigt med Føje betragtet dette Emne som saa specielt, at det maatte falde udenfor min Afhandlings Rammer.

At Motivet for Lovgivningen til Indskriden mod Trusterne blandt andet er at sikre fair og rimelige Priser, er en selvfølgelig Sandhed, ingen vil bestride; men man maa være ret naiv, naar man tror, at man i denne Selvfølgelighed har en Talisman, der løser alle Gaader. Trust-Problemet viser sig i Virkeligheden for en klarere og skarpere Iagttagelse at kunne opløses i en hel Mængde specielle, begrænsede juridiske Problemer. Og hvert af disse rummer meget store Vanskeligheder. Jeg fristes saaledes her til med en lille Omskrivning at anføre Digterens Ord: *There are more things in heaven and earth than are dreamt of in your economy.*

Sluttelig skal jeg i denne Sammenhæng blot berøre, at Prof. Birck heller ikke i sin Anmeldelse har undset sig for at gentage sin Paastand om, at første og andet Afsnit af min Bog kunde jeg have udeladt, da de var skrevet før og bedre af Dr. Bang og Dr. Pio. Det være naturligvis langt fra mig at inklade mig paa en sammenlignende Vurdering af de to nævnte Arbejder og mit eget. Jeg skal blot her fremhæve det rent faktiske, at Dr. Bang og Dr. Pio i deres Afhandlinger beskæftiger sig med helt andre Spørgsmaal end dem, jeg har behandlet i første og andet Afsnit af min Bog; og alene af den Grund er derfor enhver Sammenligning ganske hen i Vejret. Hvad Dr. Bang og Dr. Pio har beskæftiget sig med, er Skildringen af den industrielle, økonomiske og sociale Udvikling i England i det Tidsafsnit, man har betegnet som den frie Konkurrences Gennembrud, og den moderne Arbejderbevægelses Fødsel og Vækst herunder. Men alt dette har jeg slet ikke sat mig til Opgave at behandle. De Emner, jeg alene har undersøgt i 1. og 2. Afsnit, er de to ganske specielle, juridiske Spørgsmaal: 1) Lavenes retslige Opløsning, navnlig Domstolenes og Bymyndighedernes Indskriden og gradvise Ophævelse af Lavenes Magtstilling i Løbet af det 16de, 17de og Begyndelsen af det 18de Aarhundrede og 2) den engelske Conspiracylæres Vækst og stigende Betydning i det moderne Erhvervsliv, navnlig overfor Truster og Fagforeninger. Disse to juridiske Emner har det selvfølgelig ligget ganske udenfor Dr. Pios og Dr. Bangs Opgave at behandle; og omvendt er den økonomiske og sociale Udvikling i det 18de og 19de Aarhundredes England af mig kun blevet ganske kort; i Forbigaaende berørt, naar det var nødvendigt til Forstaaelse af den juridiske Udvikling, se saaledes min Afhandling Side 31—33, 38—40 og 113—115; og jeg har paa disse faa Steder ganske henholdt mig til, hvad der var almen anerkendte Fakta i Socialhistorien.

Efter den Dristighed, hvormed Prof. Birck saaledes i sin Anmeldelse optræder som Socialhistoriker, vil det ikke undre, at han ogsaa har Mod til at vove sig ind paa specifikt juridisk Omraade. Engelsk »common law« hører til de allervanskeligste juridiske Omraader, der overhovedet findes. Man skal have gjort de omhyggeligste Studier i engelsk Domspraksis og efterhaanden være blevet fortrolig med de mange Vanskeligheder, de engelske Retskilder frembyder, inden man overhovedet tør udtale sig paa dette Omraade. Og til de vanskeligste Dele af common law hører efter alle retskyndiges Mening the law of conspiracy. Jeg vil derfor ikke nægte, at det har gjort et besynderligt Indtryk paa mig at se den Lethed og Overlegenhed, hvormed Prof. Birck udtaler sig om common law og dens Conspiracylære. Det vilde naturligvis føre for vidt, her at komme ind paa hele denne Materie. Men naar Anmelderen f. Eks. uden nærmere Begrundelse udtaler, at jeg har Uret i at mene, at allerede »common law« vender sig imod Arbejderkoalitioner (Anmeldelsen S. 91), vil jeg bestemt henstille til ham at foretage et grundigt Studium af Retskilderne, inden han næste Gang udtaler sig om common law i Almindelighed og the law of conspiracy i Særdeleshed. Efter hele den Maade, hvorpaa Prof. Birck her udtrykker sig, faar man en uhyggelig Mistanke om, at han ikke engang rigtig ved, hvad »common law« er. Først siger han nemlig, at jeg har Uret i, at common law vender sig mod Arbejderkoalitionerne; men for ligesom at imødegaa en mulig Indvending tilføjer han: »der er kun af Lovregler før 1800 1/2 Dusin, der alle er Lejlighedslove, vendt mod en bestemt lokal Arbejdergruppe«. Men hvortil denne Bemærkning? Disse Lovregler er jo nemlig aldrig »common law«, ligegyldig om de er Lejlighedslove eller varige Love, og ligegyldig om de er lokale eller almindelige! Og længere nede siger Prof. Birck, at Dommene i Slutningen af det 18de Aarhundrede var ugunstige for Arbejdernes Koalitioner. Men disse Domme i Aarhundredets Slutning statuerede jo

»common law«. Hvortil saa Benægtelsen af, at common law var imod Arbejderkoalitionerne!

S. 92 nederst siger Anmelderen: »Jeg tror ikke, Forfatteren har Ret med Hensyn til Anti-Trustlovens Anvendelighed paa Fagforeninger; der er stærkt delte Meninger blandt Amerikas Domstole herom«. Det er nu i saa Henseende ganske ligegyldigt, hvad Anmelderen »tror«, da Spørgsmaalet ganske simpelt er afgjort, idet de Forenede Staters Højesteret har statueret, at Anti-Trustloven er anvendelig paa Fagforeninger, nemlig ved Dom af 1908 i 208 U. S. Rep. 274. Dette kunde Prof. Birck forøvrigt have læst sig til i min Afhandling, nemlig S. 257, hvis han overhovedet havde gjort sig den Ulejlighed at læse den.

Med Hensyn til The Trade Disputes Act af 1906 vil Anmelderen belære mig om, at denne Lov kun rammer »tortuous act«, og ikke Handlinger, der rammes af en almindelig Straffelov (Anmeldelsen S. 93). Det er nu saa uheldigt for Anmelderen, at jeg selv udtrykkelig i min Afhandling har gjort opmærksom herpaa, atter et af de sædvanlige Vidnesbyrd om, med hvilken Opmærksomhed han har læst den Bog, han ganske ophidset og blindt angriber. Hvor jeg indgaaende omtaler Loven 1906, taler jeg overhovedet kun om civilretligt Ansvar; det paa-gældende Afsnit bærer ovenikøbet til klar og tydelig Overskrift: Civilt Ansvar, min Afhandling S. 192. Man synes altsaa at kunne forlange, at selv en saa uklar og overfladisk Læser som Prof. Birck blev opmærksom herpaa. Og i det strafferetlige Afsnit gør jeg udtrykkelig opmærksom paa, at Straffeloven af 1875 (38—9 V. 86) i det hele og store er ganske uberørt af Loven 1906, (min Afhdl. S. 190)!

Men jeg skal ikke længere trætte Læserne. Det anførte turde være fuldt tilstrækkeligt. Men naar Grundigheden af Prof. Bircks egen Viden er af den ovenfor dokumenterede Art, vil det naturligvis ikke forundre at han i sin Anmeldelse stadig beskylder mig for Uvidenhed.

Saaledes beskylder han mig for ikke at kende Retsfilosofi, ej heller at kende den engelske Jurist Bacons Anskuelse og meget mere. Ligeledes vil det selvfølgelig ikke undre efter den Maade, hvorpaa han i det hele har læst min Bog, at han i den kun har fundet 5 (!) nationaløkonomiske Værker om Truster, Strejker og Fagforeninger citerede. (Anmeld. S. 85). Men højst mærkeligt er det unægtelig, at han her blandt Værkerne om Truster, Strejker og Fagforeninger nævner Seligman's af mig citerede Arbejde og ovenikøbet om dette udtaler, at det er »ubetydeligt«. Thi Faktum er, at Seligman's Arbejde aldeles ikke handler om Truster, Strejker eller Fagforeninger, men om de gamle middelalderlige Gilder og Lav! Man maa unægtelig være en Prof. Birck for at kunne fælde Dom om et Arbejde, af hvilket man end ikke kender Emnet, endsige Indholdet.

Sluttelig skal jeg blot bemærke, at naar Prof. Birck med megen Indignation udbreder sig over, at jeg har udtalt mig haanligt og overlegent om Nationaløkonomien (Anmeldelsen S. 84 ff.), da kunde hele denne Indignation være ganske sparet. Jeg har nemlig for det første aldeles ikke udtalt nogen Dom om den nationaløkonomiske Videnskab i dens Helhed, hvilket ogsaa vilde være ganske taabeligt, da jeg langt fra besidder et saa omfattende Kendskab til denne Videnskab, som kunde berettigede en saadan Dom. Jeg har overhovedet kun udtalt mig om den begrænsede Del af den nationaløkonomiske Litteratur, der falder inden for mit specielle Omraade. Og om denne Litteratur har jeg alene fremhævet, at den undertiden kan synes noget vel abstrakt og almindelig holdt, og at savne den Klarhed og Skarphed i Begreberne, som vi i Juraen er vant til; og jeg har samtidig om min egen Videnskab, Juraen, fremhævet, at dens Behandling paa de samme Omraader maa synes snever og ensidig. Det er umuligt at se, at der heri skulde ligge nogen Haan enten mod Nationaløkonomien eller mod Juraen. Jeg har alene fremført en vis Anke; og dette turde dog vel være tilladt.

Om Modsætningen mellem juridisk og nationaløkonomisk Betragtningssmaade og Metode i det hele taget, derom kunde der skrives en hel Afhandling. Og jeg tror ikke, at denne Modsætning har fundet nogen tilfredsstillende Belysning i følgende dybsindige Visdom af Prof. Birck: »Der er en væsenlig Forskel mellem os Økonomer og Juristerne, at vi betragter Samfundet som det vigtigste og oprindelige, og kræver at Loven skal rette sig efter Samfundet, medens mange Jurister og deriblandt Forf. betragter Retsordningen som det oprindelige og levende og vil spænde Samfundet paa Retsordningens Prokrustes-seng«. (Anmeldelsen S. 97). At Retsordenen er til for Samfundets Skyld og ikke omvendt, hører til de Selvfølgeligheder, som alle Jurister uden Undtagelse vil være rørende enige med Nationaløkonomerne om, lige saa enige som om den gamle Sætning, at Sabbaten er til for Menneskenes Skyld og ikke omvendt.

— Naar Prof. Bircks Kendskab til Emnet og den foreliggende Bog er af den Beskaffenhed, som det her har vist sig, vil man forstaa Værdien af den Pathos og de profetiske Advarsler, hvortil han i Slutningen af sin Artikel hæver sig. Jeg skal ganske afholde mig fra at følge ham, baade i Pathos og i Profetier om hans fremtidige Udvikling. Jeg skal blot i al Stilhed, men i Alvor henstille til ham, at han, forinden han næste Gang optræder som videnskabelig Dommer, da tilegner sig i hvert Fald saa megen elementær Viden om Emnet og det foreliggende Værk, at han ikke igen tillader sig at fremsætte Meninger og Domme paa et saa løst Grundlag, som han her har præsteret. Flere Indlæg af denne Art kan hans Stilling ikke taale.

17. Marts 1914.
